

Η Βουλή: ένα προβουλευτικό και εκτελεστικό σώμα

Κλεισθένης

1. Κατένειμε τις έδρες των βουλευτών μεταξύ των 10 φυλών που ίδρυσε ο ίδιος.
2. Έδωσε σε κάθε φυλή 50 βουλευτές.
3. Έδωσε και στους θήτες το δικαίωμα να εκλέγονται βουλευτές.

Κωλύματα

1. Ηλικία, άνω των 30 ετών
2. Αποκλείονταν λιποτάκτες, ριψάσπιδες, οι κακοποιήσαντες τους γονείς τους και όσοι σπατάλησαν τις περιουσίες τους
3. Η συνεχής βουλευτική θητεία (τον 4^ο αιώνα επετράπη μια δεύτερη θητεία όχι όμως συνεχόμενη)

Η Βουλή: ένα προβουλευτικό και εκτελεστικό σώμα

Μετά τον Κλεισθένη

Περί το 487/6 π.Χ.

Οι φυλές εξέλεξαν 500 φυλότες από τους οποίους κληρώνονταν οι 50 βουλευτές (κληρωτοί εκ προκρίτων)

Περί το 450 π.Χ.

Εφαρμόστηκε η απλή κλήρωση που γινόταν με κουκιά (από κυάμων). Στην κληρωτίδα δεν έμπαιναν τα ονόματα όσων είχαν κώλυμα και όσων δεν επιθυμούσαν.

Ημερήσια αποζημίωση: **4^{ος} αιώνας, 5 οβολούς** (το μισό ενός εργατικού ημερομισθίου) και στο διάστημα της πρυτανείας του μια δραχμή επιπλέον.

Οι βουλευτές υποβάλλονταν σε δοκιμασία και όσοι την περνούσαν έδιναν τον βουλευτικό όρκο, με βάση τον οποίο ο βουλευτής δεσμευόταν να πράξει σύμφωνα με τον νόμο.

Αρμοδιότητες Βουλής

1. Κατάρτιση **προβουλευμάτων**.
2. Εξέταση της νομιμότητας των προτάσεων **ψηφίσματος** που έρχεται από τον Δήμο. **Δεν είχε νομοθετική εξουσία**, αλλά έπαιρνε μέρος μόνον στην διαδικασία *επεξεργασίας* των νομοθετικών κειμένων ετοιμάζοντας τα σχέδια ψηφισμάτων.
3. Υπέβαλλε σε δοκιμασία τους νέους Αθηναίους που εγγράφονταν στα μητρώα των δήμων τους, τους ανάπηρους και τα πολεμικά άλογα.
4. Επέβλεπε και συντόνιζε τις άλλες αρχές, ήταν **επικεφαλής του διοικητικού μηχανισμού**.
5. Οι **Άρχοντες** υποβάλλουν στη Βουλή **αναφορές** και η βουλή δίνει στους άρχοντες εντολές που λέγονται **ψηφίσματα**.
6. **Παρενέβαινε** ενεργότατα και ουσιαστικότατα στα δημόσια οικονομικά και παρακολουθούσε στενά τις ενέργειες όλων των *αρχών*.
7. Ήταν το μόνο όργανο που είχε πλήρη **εποπτεία** των εσόδων και εξόδων του κράτους. Όταν αντιλαμβανόταν ότι τα έσοδά υστερούσαν, μελετούσε το ενδεχόμενο εξεύρεσης **έκτακτων πόρων** και υπέβαλλε σχετική εισήγηση στην Εκκλησία του Δήμου.

Οι αρμοδιότητες της Βουλής

8. Επόπτευε τα **δημοσία έργα** (την κατάρτιση συμφωνίας με τον ανάδοχο, την καλή εκτέλεση κλπ) τις **θρησκευτικές** γιορτές και **τελετουργίες**, τους **εξοπλισμούς** (ναυπήγηση, εξάρτιση και συντήρηση πολεμικών πλοίων).

9. **Διαπραγματεύσεις** με ξένους πρέσβεις.

10. **Δικαστικές και διωκτικές** αρμοδιότητες: τον 4^ο αιώνα εκδίκασε λιγότερο σημαντικές υποθέσεις από αυτές που κρίνονταν από τα ηλιαστικά Δικαστήρια, τους Εφέτες, τον Άρειο Πάγο ή την Εκκλησία του Δήμου.

Επέβαλλε χρηματικές ποινές (επιβολή) έως 500 δραχμές και οι καταδικαστικές αποφάσεις ήταν εφέσιμες

Παρέπεμπε στο ηλιαστικό δικαστήριο τους οφειλέτες του δημοσίου και τους υπόλογους για κακοδιαχείριση δημοσίου χρήματος.

Συνεδρίαζε στο **Βουλευτήριο** πλην εξαιρετικών περιπτώσεων.

Τα Δικαστήρια

Άρειος Πάγος

Άρειος Πάγος (μέλη: οι διατελέσαντες άρχοντες): δίκασε τους παρανομούντες, εκδίκασε τις εισαγγελίες των πολιτών και επέβαλλε πρόστιμο και άλλες μη ονομαζόμενες ποινές και έκρινε φόνους εκ προμελέτης και άλλα σοβαρά εγκλήματα

Το 462/1 π.Χ. απώλεσε την εποπτεία της λειτουργίας του κράτους και την εκδίκηση των εισαγγελιών

Μετά το 462/1 π.Χ. δίκασε συγκεκριμένες εγκληματικές πράξεις διαπραττόμενες από πολίτες σε βάρος πολιτών.

Τον 4^ο αιώνα εμφανίζεται να προστατεύει τα ιερά ελαιόδεντρα, μια έκταση ιερής γης κοντά στα όρια με τα Μέγαρα (ιερά οργάς), κάποια ιερά κείμενα (απορρήτους διαθήκας), αποθήκες ιερών κειμηλίων (απορρήτους αποθήκας), ιερούς τάφους (απορρήτους θήκας).

Τιμωρούσε την εκρίζωση ελαιοδέντρων και την αποκάλυψη των αρρήτων.

Διόριζε τους ιεροποιούς.

Τα Δικαστήρια

Ηλιαία

Ηλιαία (ιδρύθηκε από τον Σόλωνα και εκδίκαζε προσφυγές πολιτών κατά των δικαστικών αποφάσεων των αρχόντων).

Η δημοκρατική Ηλιαία απέκτησε αρμοδιότητες που αφαιρέθηκαν από τον Άρειο Πάγο και τους «Εννέα Άρχοντες» και αποτέλεσε ένα λαϊκό δικαστήριο ενόρκων.

Αποτελούνταν από 6.000 (κληρωτούς) «Ηλιαστάς» (10x600) για ένα χρόνο. Η κλήρωση, για τις δίκες, γινόταν αυθημερόν, οπότε οι διάδικοι δεν γνώριζαν εκ των προτέρων ποιο δικαστής θα εκδίκαζαν την υπόθεσή τους.

Στα μέσα του 5ου π.Χ. αιώ., ο μισθός ήταν 2 οβολοί. Λίγο αργότερα, περί το 425 π.Χ., αυξήθηκε στους 3 οβολούς.

Οι 6000 ψήφοι ήταν το ελάχιστο για να αποφανθεί ο Δήμος για συγκεκριμένα θέματα. Η Ηλιαία δεν συνερχόταν ολοκληρωμένη για να δικάσει αλλά αποτελούσε μια δεξαμενή από την οποία τροφοδοτούνταν τα άλλα Δικαστήρια. Συνήθως ο αριθμός των δικαστών καθοριζόταν από την αξία του επίδικου αντικειμένου.

Μ. Σακελλαρίου, *Η Αθηναϊκή Δημοκρατία*, Αθήνα, 2016, σελ. 168-179

Η Ηλιαία

Συμμετείχαν μόνο οι γνήσιοι Αθηναίοι άνω των 30 ετών, που δεν είχαν χρέη στο δημόσιο και δεν ήταν 'άτιμοι', εξαιρούνταν οι έχοντες διανοητικά ή σωματικά ελαττώματα, που τους εμπόδιζαν να πάρουν δίκαιες αποφάσεις.

Συνεδρίαζε όλο τον χρόνο, εκτός από τις 4 τελευταίες ημέρες κάθε μήνα, όταν συγκαλείτο η Εκκλησία του Δήμου, στις δημόσιες εορτές και στις αποφράδες ημέρες. Συνολικά ήταν ανενεργή, περίπου 100 ημέρες τον χρόνο. Οι ένορκοι εφοδιαζόντουσαν με δύο ψήφους, μία **άτρητον** (αθωωτική) και μία **διάτρητον** (καταδικαστική).

Οι *Ηλιαστές* πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους, ορκίζονταν ότι θα εκδώσουν δίκαιη ετυμηγορία.

Ετυμολογικά μάλλον από αλίζω, αόρ. ήλιστα: συγκεντρώνω, συναθροίζω, περιστρέφω· ειλεός < ειλώ / είλλω / ίλλω.

Ὀρκος Ἡλιαστών
(ἀπὸ τοῦ
Δημοσθένη στο
κατὰ Τιμοκράτους)